

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Auctarium. Sive Additiones Ad Viri Clarissimi Henr. Zoesii
J.V.D. Universum Jus Canonicum**

Geismar, Justus Moritz von

Coloniæ Agrippinæ, 1691

Ad tit. XI[II]. de consang. & Affinit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62259)

remonia in Ecclesia adhiberi debent.

AD TIT. XII.

De cognatione Legali.

Observa ex Laym. lib. 5. tit. 10. p. 4. 6. 7. Ex cognatione legaliteriam oriri impedimentum per modum *affinitatis* inter adoptatum & uxorem adoptantis. L. adoptivus. ff. de rit. nupt. At verò inter adoptantem & parentes adoptati, nulla cognatio contrahitur.

Busenb. lib. 6. tit. 6. c. 3. dub. 2. hic refert esse probabile, quod cognatio legalis post Trident. tantùm dirimat ad gradum secundum inclusivè, sicut cognatio spiritualis. Inter adoptatum & filiam adoptantis non potest durante adoptione dari matrimoniù, secus verò ea soluta Gonz. ad cap. si qua i. h. t.

AD TIT. XIII.

De Consanguinitate & affinitate.

Ad num. 5. in princ. adde. Laym. lib. 5. tit. 10. cap. 4. Contra definitionem consanguinitatis objicit: Adam & Seth, filius ejus, verè erant consanguinei, & tamen non descendunt ab uno st. pise per carnalem generationem. &c. definiti illam quatenus hodie in usu est. Vel addi posse: vel quarum una ab altera descendit.

Ad num. 5. in fin. Quæres: An DEUS ut Author naturæ possit dispensare ut Pater v. g. cum filia licet & validè contrahat matrimonium?

Respondet Franc. de Arauxo de stat. Civil. dist. xi. n. 5. cum communi DD. posse. quia neque iste gradus tollit omninò finem intrinsecum matrimonii, quia etiam ex tali possent liberi nasci & educari casus, si hoc matrimonium esset ad generis humani conservatiõem; quamvis ei magis arrideat sententia, tunc obligatiõnem legis cessare ob necessitatem, sicut nos loquimur: contrariè. Sic refert, quod aliqui SS. Patres excusent filias Loth ab incestu, quæ cum patre commiserunt, quod existimarent totum genus humanum igne consumptum, & hic accesserunt ad ebrium, quia naturaliter cognoverunt se à sobrio mentis compote repellendas. Sed

Quæres: An tunc pater & filia sub præcepto inire deberent matrimoniù? Respondet idem: puto quod non. nisi ex revelatione præceptum divinæ voluntatis intelligerent: adeoque videntes humanum genus ad duo tantum individua redactum, probabiliter existimarent voluntatis esse divinæ humanum genus consumere, cui proinde dictamini possent se absque piaculo conformare.

Ad num. 8. in princ. adde. Laym. lib. 5. tract. 10. c. 5. n. 1. quod ex copula illicita contrahatur affinitas probat ex Apostolo 1. ad Corinth. 6. ubi ait: qui adhæret meretrici unum corpus efficitur. Idem ibid. n. 4. admittit & vocat quoddam genus affinitatis per accidens, quale dicit esse inter consanguineos inter se per c. non debet. h. t. Unde forè fit, quod adhuc hodie vulgò se tales affines vocent.

Sepa-

Separatur matrimonium inter affines contractum, etiam usque ad 6 gradum. Gonz. l. ad c. ex literis i. h. t.

Matrimonium cum relicta fratris defuncti contractum nullum est, nisi per Ecclesiam dispenseretur, ut i. a. conjugati in tali matrimonio persistant. Gonz. ad cap. D. US. *fin. in fin. de divorciis.*

Ad num. 11. addo. Bonacina vult hoc impedimentum oriri, si qui sine presentia Parochi se dixerint, quia inquit, hoc non est nullum ex defectu consensus, sed tantum ex defectu solennitatis ab Ecclesia praescriptae.

Layn. lib. 5. *tr. 10. p. 4. c. 9.* Impedimentum publicae honestatis non cessat licet sponsalia communi sponzorum voluntate dissolvantur *c. accessit de despons. impub.* Ubi dicitur hoc impedimentum durare, licet impubes contraxerit, & resilierit.

Ibidem in fine. Julius contraxit sponsalia cum Joanna, hanc postea duxit Augustus frater Julii, sed *matrimonium non consummavit.* Etsi hoc casu Julius non teneatur eam ducere, si tamen velit, potest quia jura nolunt, ut si sponsalia praecedentia matrimonium sequens infirmarunt, ab eodem vicissim infirmantur, ne inter duas dispensationes detur quasi mutua reactio, quam etiam natura abhorret. Dicitur: *non consummavit.* Quia consummatio opponeret impedimentum affinitatis.

Quaerens: An requiratur, ut sponsalia sint publica & notoria? Videtur, quod non. quia non ideo dicitur esse *publicae honestatis*; sed quia publice inhonestum est, ut se tales personae du-

cant, si de sponsalibus sciatur siue rō,

Ad num. 13. De Impedimento ligaminis. An Polygamia jure naturae interdicitur? Non tantum Ecclesiastica, sed etiam Divina lege est interdicitur. Probatur ex cap. gaudemus. *x. de divort. cap. licet de despons. duor. cap. fin. eod. Can. an non XXIV. q. 3.* Etiam quoad viros ex Genes. 2. Erunt duo in carne una. ex Marci 10. Patribus antiquae legis licitam fuisse ex Divina dispensatione ipsis interius revelata. Probatur item ex Trident. *Sess. 24. Canone 2.* Et sic refutatur sententia Cajetani dicentis non extare legem Divinam.

3. Conveniunt quod jure naturali interdicitur pluralitas virorum respectu ejusdem uxoris. Tum quia teste Divo Thom. in *4. d. 33. q. 1. art. 1. ad 7.* Hoc est contra prima praeccepta legis naturae, nam per hoc quoad aliquid totaliter tollitur, & quoad aliquid impeditur bonum prolis, quod est contra finem, quia licet concipere possit, ex utroque, teste Philosopho *lib. 7. animal cap. 4. Regulariter* tamen accidit corruptio vel utriusque foetus ob seminis contrarietatem, vel saltem alterius, quod a praevalente semine suffocatur. Educatio vero totaliter tollitur, quia pater alere nollit, cum foret incertus.

Utrum DEUS dispensare possit, ut una pluribus nubet? Bellarm. negat, Thomas Sanchez cum aliis affirmat. Quibus assentitur Franc. de Auxo: quia pluralitas virorum non tollit omnino principalem finem matrimonii; nam licet tollat congruam educationem, non tamen matrimonium, possetq; DEUS utriusque viri foetus illatos conserva-

re, & sic salvo principali fine, non est cur non posset DEUS dispensare, sicut dispensavit in pluralitate uxorum.

An Pontifex super pluralitate uxorum dispensare possit? Durandus & alii dicunt posse. D. Thomas Covarr. & alii agunt quod non possit, quod probatur. Quia licet talis pluralitas non adverteretur primo fini procreationi, in quo homo consideratur ut animal, & cui fini correspondet bonum proli; impeditur tamen valde finis secundus mutua in officiis domesticis communicatio, cui correspondet bonum fidei, & in quo quis consideratur ut animal rationale politicum, quia ex pluralitate uxorum necesse est oriri Zelotypiam &c. Unde pax turbatur, & communicatio illa valde impeditur. Item plane tollitur finis tertius convenientis matrimonio ut Sacramento significans conjunctionem Christi cum Ecclesia mediante assumptione humanitatis, cui correspondet bonum Sacramenti; & consideratur homo ut est Christianus; hæc autem unio est cum una Ecclesia, quæ licet ex pluribus constet fidelibus, tamen una est propter fidei & baptismatis unionem, juxta Cantic. 6. Una est columba mea, & D. Pauli 2. ad Corinth. 11. Despondivos uni viro, Virginem castam exhibere Christo.

Quartus & alius finis est remedium concupiscentiæ, hoc sine matrimonio per pluralitatem uxorum omnino frustratur. Quia naturale est ut talis vir unam præ aliis diligat, aut quæ pulchrior, vel divior, vel fecundior &c. quod si nullam præ aliis diligat, in nullius congressu quiescet, consequenter

alias & alias desiderabit. Uti Salomon ergo. Probatur secundo quia Polygamia nunquam fuit sine divina dispensatione, uti patet ex Trident. Sess. 24. Can. 1. 2. Item ex c. p. gaudemus extr. de divor. Ubi paganus conversus jubetur adherere primæ &c. in terminis ibid. Dispensatio autem, sine qua non licuit olim habere plures uxores, non scripto tradita, sed per divinam revelationem innotuit Patriarchis & per eorum traditionem fuit ad posteros derivata, illorumque verbo & exemplo in illis continuata.

Utrum hæc dispensatio ad Gentiles extensa? Problema. Affirmat Bellarm. & alii, quia Jacob. & Esau inter a Gentilium plures duxerunt. Genes. 26. 28. & per Can. abjiciuntur xxxii. q. 4. ex verbis: *Quando mos erat, crimen non erat.* Sotus, Sanchez & alii negant: quia apud Gentiles non militabat ratio. Scilicet populi fidelis & Catholici multiplicatio, in quo Christus nasciturus erat.

Colligitur hanc dispensationem esse cassatam, Matth. 19. Secundo, etiam infideles non posse ducere plures. Tertio, Pontificem non posse dispensare. Ubi postea pro regula ponit, quod leges illæ, quæ actus tam intrinsecè malos prohibent, ut nullam ob causam possint honestari, nequeant Ecclesiæ admittere dispensationem, utpote quæ nullam habere possunt rationem justæ dispensationis v.g. præcepta baptismi, Confessarii non mentiendi. Bene tamen illæ, quæ prohibent actus non tã intrinsecè deformes, quin aliquo casu possint honestari, utpote in quibus potest

test inveniri iusta ratio dispensationis, uti in voto, Prælatorum Residentia, In hoc autem casu iusta ratio inveniri nequit (sed dices: Si Princeps haberet uxorem sterilem, an non esset iusta ratio? Respondet adhuc manere indecentiam & inconvenientiam annexam, licet purgetur intrinseca malitia.) Unde idem admittit, quod etiam Pontifex in posterioribus casibus super jure naturæ vel Divino etiam quod absolutum, & à solo DEI arbitrio derivatum est verè dispensare possit, tollendo illius obligationem, non quidem in universum, sed tantum in aliquo eventu speciali ob urgentem causam ex DEI commissione. Ita Canus. Thom. Sanchez lib. 8. de matr. disp. 6. n. 5. cum Gl. in cap. à nobis. De decim. Felino, Navarro, cum alii dicant, quod tantum possit autoritative declarare, id ius tali eventu non obligare.

Quod si ius Divinum vel naturæ sit, & ortum habeat ab humana voluntate: & ex ejus suppositione obliget, uti sit in voto, juramento, ibi communis receptum est, quod Pontifex super eo verè dispensare possit. Plura Franc. de Arauxo de stat. Civil. disp. xi. q. 2.

Quod debeat dici: Pontifex dispensat in jure Divino, probat: quia si esset tantum interpretatio, tum etiam ea viris doctis competere, etiam personæ propriæ, quod in tali casu esset obligatio legis, v. g. non residendi.

Neque obstat solius Pontificis esse interpretari Divinum ius autoritative, ita ut certum & tutum reddat eum, cum quo dispensat, quod non competit viris doctis. Nam hoc modo inter-

pretari est solius Legislatoris, aut eo superioris cap. inter. de sent. Excommunic. L. fin. ff. de Legib. Quod si quis dicat interpretandi sic ius divinum competere Pontifici ex commissione DEI, æquè licet dicere, competere sic ius dispensandi.

Sannius tom. 3. dist. 18. qu. 1. in fine. DEUS concessit in antiqua lege polygamiam quoad plures uxores simul, ut electus populus DEUM verum confitens numero paucus, copiosius, multiplicaretur, post diluvium maximè, quando amplius non attingebant tam longam annorum seriem.

Ad nu. 30. in fine. Quæres: An Pontifex dispensationem denegans, si causa subsit, & non habeat causam in contrarium, peccet? Respondet Francisc. de Arauxo de stat. civil. disp. 4. difficultate 1. n. 46. quod peccet venialiter ex genere, & lethaliter ex damno, periculo vel scandalo annexo. Ratio quia hoc casu non utitur Pontifex potestate sibi datâ ad finem, ad quem data est; atqui abusus potestatis est peccaminosus; ergo. Item quia hæc potestas data est ad iustitiam in membra; huic apponitur denegatio; ergo. Item quia ageret contra pietatem & fidelitatem, debet enim ut fidelis dispensator procedere. Et sapit vitium acceptionis personarum, quod est contra iustitiam distributivam. Cum autem hoc hic non sint intrinseca mala, videtur tantum esse veniale ex se, aliàs mortale. Sic Fridericus Dux Saxonie ob difficultatem & non nisi pro ingenti pecuniæ summa concessam dispensationem factus est Lutherane hæresos fautor. De negatione

tionem autem factam iteratò supplicandum est.

Dices 1. Est liberum dispensare, ergò non peccat, Nego consequens. Quia liberis non opponitur culpa, sed coactio. 2. Denegando utitur jure suo? ergò. Negatur antecedens, si causa sit. 3. Non est virtus, contra quam peccet ergò. Negatur antecedens ex dictis. Et, si scandalum, peccat contra charitatem. 4. Ferendo legem generalem non peccat; ergò nec denegando in particulari. Respondetur, si feratur lex absolute de nunquam dispensando, est lex imprudens; si autem feratur pro certo loco ex justa causa, quia forte corruptela orta ob frequentem dispensationem, tunc lex tenet, & sic patet solutio.

Ad num. 32. adde. Probat Cajetanus hoc modo: dicitur; propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adheret uxori suæ, id est, excludendo patrem & matrem. Verum iste sensus non est, quia de cohabitatione loquitur: quamvis in quibusdam casibus necessitatis debeat quis parentibus magis assistere quam uxori. Franc. de Araozo *cu. disp. xi. q. 2. n. 1.* Melius probatur: Erunt duo in carne una; filius autem est pars quædam sui parentis.

Ad num. 32. in princ. adde. Probat ex Aristotele 1. politic. cap. 2. qui solo lumine naturæ ductus turpissimam censet conjunctionem parentum cum filiis, & fratrum cum sororibus, quasi utramque pariter cum naturæ legibus pugnantem. Idem Tertullianus in *Apolog. cap. 5.* D. Augustin. *lib. 15 de Civ. cap. 16. lib. 22. contra Faustum ca. 55.*

Probat secundò, inter patrem & filiam est jure naturæ nullum, quia primus gradus consanguinitatis est; atqui etiam frater & soror immediatè sibi conjunguntur in una substantia & carne parentis, qui parens non mediatur, sed tenet se ex parte principii generationis. Hinc Abraham iuravit Saræ, ut diceret se esse ejus sororem in Genes. 20. ex quo Gens barbara credebatur non esse uxorem; ergò.

Probat idem quod contraria sententia sit improbabilis in praxi, tum ex d. c. gaudemus. Ubi Pontif. x. interrogatus per indirectum id determinat, tum ex eo, quia sicut signum est evidens, quod natura non possit id, quod nunquam fecit, ita etiam non posse Pontificem id, quod nunquam fecit. Nam licet legatur quod Carolus Magnus ex sorore genuerit Rolandum. D. Antoninus 3. *part. iii. cap. 11.* Fuit id tantum factum ex incestu, non conjugio; quia nullibi legitur dispensatum, Non obstat Exemplum Comitis Anmiani, de quo Paulus Amilius in vita Ludovici II. Quia id contigit per ementitam dissimulationem à Notario corrupto, qui etiam pœnas solvit, & ipse Comes reuens eam dimittere à Rege Galliarum comitatu per bellum exspoliatus. Unde colligit Thomam Sanchez falsum dicere, dum ait opinionem contrariam esse valde probabilem. Idem refutat, quod D. Thomas contrariam teneat, ut idem Sanchez refert. Dum D. Thom. tantum loquitur de principio, & quod magis repugnet juri naturæ inter patrem & filiam, quam inter fratrem & sororem, atque truncata verba à Sanchez allegari.

Non